

לקוטי שיחות

תולדות

©Vaad Talmidei Hatmimim Haolami
770 Eastern Parkway, Brooklyn, NY 11213
Email: Halikut@VaadHatmimim.org

Halikut is honored to present Sichos of the Rebbe, courtesy of Kehot Publication Society. Kehot is the official publisher of the Chabad-Lubavitch movement.

These texts are copyright © by Kehot Publication Society and are available at:
Kehot.com

ב"ה

פתח דבר

We are pleased to present the weekly Sicha chosen for this week's Halikut, complete with translations and biurim.

May Hashem help that our learning of the Rebbe's Torah will hasten Moshiach's coming when we will hear Torah chadosho from the Rebbe, B'karov Mamash.

הליקוט, ה'תש"פ

תולדות ב

בארץ אשר אומר אליך גור בארץ הזאת ואהי' עמך ואברכך גו"ל. זיינען חז"ל¹ מסביר, אַז וויבאַלד ער איז געווען אַן „עולה תמימה“ דאַרף ער בלייבן אין א״י און „אין חו״ל כדאי לך“² (ער זאל ניט טאַן ווי אביו אברהם, ווען ס׳איז געװאָרן אַ רעב איז ער אַרויס פון א״י קיין חו״ל, קיין מצרים).

וואָס דער סימן לבנים איז דאָ קלאָר¹⁰ אויך אויבנאויף, אַז דער אמת'ער אַרט פון אידן איז ניט אין גלות (בח״ל), נאָר ווען זיי זיינען על שולחן אביהם¹¹ — שגואלם ומביאם ל„שולחנו“ לא״י, און דעריבער אפילו אין דעם זמן ווען „מפני חטאינו גלינו מארצנו“ — „בנים שגלו מעל שולחן אביהם“¹¹, קענען אידן ניט זיין צופרידן ח״ו און אפילו ניט זיין רואיג¹² אין גלות, וויסנדיק אַז דאָס איז ניט דער מצב אין וועלכן זיי דאַרפן זיין, נאָר זיי האַפן¹³ און בעטן צו אומקערן

א. ס׳איז ידוע דער מאמר חז״ל¹ „כל מה שאירע לאבות סימן לבנים“². און ווי דער רמב״ן³ איז מאַריך לבאר בכמה מעשה אבות ווי זיי האָבן אין זיך סימנים לרמז אויף די מאורעות וואָס וועלן טרעפן מיט די בנים — מיט אידן.

וויבאַלד די חז״ל ברענגען אַרויס דעם ענין דוקא בלשון אבות ובנים וואָס די עניני האב ווערן איבערגעגעבן בירושה לבניו אחריו, איז מובן, אַז די מעשה אבות איז ניט סתם אַ סימן בעלמא, נאָר אויך אַ נתינת כח⁴ פון די אבות האומה צו די בנים⁵.

ובנוגע פרשתנו — די תורה דער־צײלט⁶ אַז „ויהי רעב בארץ“, און אַז בשייכות מיט דעם האָט דער אויבער־שטער זיך באַוויזן צו יצחק'ן און אים אַנגעזאָגט „אל תרד מצרימה שכון

(8) ראה ביר פס"ד, ג. פרשי עה"פ (שם, ב). רמב"ן (שם, א).

(9) ל' רשי' שם (וכ"ה ברמב"ן שם). וראה בארוכה לקו"ש חט"ז ע' 200 ואילך בביאור החילוקים דרשי' והמדרש.

(10) ברמב"ן פרשתנו שם: וירמוזו לגלות בכל שהוא מקום מגורי אבותם כו'. ופירושו הוא — הרמז בהליכת יצחק לארץ פלשתיים וכו', ע"ש בפרשיות. ובפנים מבואר ה.מעשה אבות בדברי ה' שאמר לו „אל תרד מצרימה שכון בארץ גו", שלפי מחז"ל שבפנים השיחה — ההדגשה (בפסוקים אלו) היא שלא יצא מא"י.

(11) ראה ברכות ג, סע"א.

(12) וכמש"נ (תבוא כה, סה), ובגוים ההם לא תרגיע ולא יהי' מנוח גו". ראה ביר פל"ג, ו. וראה מכות כד, סע"א.

(13) ראה לשון הרמב"ם ה' תשובה פ"ט ריש ה"ב. ה' מלכים פ"ב ריש ה"ד.

(1) ראה תנחומא לך ט. ביר פ"מ, ו. וראה גם ביר פמ"ח, יו"ד (ותנחומא וירא ד). ושם: אני פורע לבניך . . . ולע"ל.

(2) וראה גם פרשי' וירא יח, א ד"ה ישב (מביר פמ"ח, ז). ועוד.

(3) לך יב, ו. שם, י. יד, א. פרשתנו כו, א. וישלח לב, ד. שם, ט. ועוד.

(4) יתרה מזה מצינו בסימני טהרה דבהמה כו' — שהם הגורמים הטהרה ולא רק מודיעים (ראה צפע"ג על הרמב"ם ה' מאכלות אסורות רפ"א).

(5) כמובן גם מהדוגמא ד„נביאים“ שברמב"ן לך שם (יב, ו). וראה ביר פ"מ שם (הובא גם ברמב"ן שם, י'): צא וכנוש את הדרך לפני בניך. וראה גם בהנסמן בהערה הבאה.

(6) ראה תו"ח לך פג, סע"ג ואילך. ח"ש קלה, סע"א ואילך. ובכ"מ. וראה לקו"ש ח"א ע' 41. ח"ג ע' 758. ח"ה ע' 88 ואילך. חט"ז ע' 76 ואילך. ועוד.

(7) כו, א ואילך.

זיך ע"י אביהם לשולחן אביהם, אין א"י, כיון אז זיי זיינען דאָס מבקש ותובע"ג פעמים בכל יום (חול), "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח", און (בכל יום — אויך בשבת ויו"ט כו'), "ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים"¹⁴.

וי"ל דעם ביאור זה:

אידן זיינען בכללות פאָנאָנדער-געטיילט אין צוויי סוגים — ישכר און זבולון¹⁹, מארי תורה און מארי עובדין טבין²⁰: אידן וואָס זייער עיקר עסק בעבודת ה' איז בפנים, ישכר באוהליך²¹, זיי זיינען במקומם האמיתי — אינגאָנצן איבערגעגעבן צו לימוד התורה²²; און אידן בעלי עסק וועלכע גייען אַרויס מחוץ פון די ד' אמות של תורה כו', זבולון בצאתך²¹, און האָבן צו טאָן מיט עניני העולם — "מעשיך" און "דרכיך", און דורך זייער עבודה בזה אין אָן אופן פון "כל מעשיך לשם שמים"²³ און "בכל דרכיך דעהו"²⁴, בריינגען זיי אַריין קדוּ-שה אויך אין עניני העולם.

און דאָס זיינען די צוויי סוגי עבודה, וואָס דעם כח צו דורכפירן זיי באַקומט יעדער איד²⁵ פון די אבות:

ויש לומר אַז דאָס איז איינער פון די טעמים וואָס לעת"ל וועט מען זאָגן ליצחק דוקא "כי אתה אבינו"¹⁶, וואָרום דעמאָלט וועט ביי אידן זיך אָנזען בגלוי די מעלת התמימות ושלמות, וואָס דעם כח אויף דערויף נעמען זיי פון יצחק אבינו ("עולה תמימה"), און דערפאַר געפינען זיי זיך במקומם האמיתי שולחן אביהם אין א"י,

וואָס דער ענין, צו זיין בלויז אין א"י, איז געווען דוקא באַ יצחק'ן, משא"כ באַ אברהם און יעקב זיינען געווען זמנים ווען זיי האָבן זיך געפונען בחו"ל.

ב. וויבאלד אַז דאָס וואָס "אין קורין אבות אלא לשלשה"¹⁷ איז אָן ענין של הווה, וביחד עם זה אַ דבר תמידי ונצחי¹⁸, איז מובן אַז פרטים פון מעשה אבות (ובפרט — כללות'דיקע) וואָס דריקן אויס ענינו המיוחד פון יעדן

14) וכוהראת חז"ל (להלכה) — ובלשון זה "יתבעו" — ראה ב"י לטאויח ספ"ח (ד"ה) וכתב הרמב"ם משבילי הלקט (ד"ן) סדר ברכת המזון ס"ו (קנז). וראה מדרש תהלים מזמור יז, מדרש שמואל פליא (הובא ברד"ק סוף שמואל ב) ובכ"מ אודות גודל וחומר הדבר.

15) וכן בבהמ"ז "מלכות בית דוד כו' ובנה ירושלים כו' במהרה בימינו" (ראה ב"י שם).

16) שבת פט, ב. וראה תו"א פרשתנו יז, ג. ויצא כא, סעי'ב ואילך. תו"ח פרשתנו ד, ד ואילך. ועוד.

17) ברכות טז, ב.

18) תו"א ר"פ וארא. וראה לקו"ש ח"ד ע' 1068

הערה 12. ח"י ע' 97 (והערה 48).

19) ראה בארוכה תו"א פ' תרומה.

20) ראה אגה"ק ס"ה (קט, א). ביאה"ז וישב לאדהאמצ' (כה, אי"ב) ולהצ"צ (ע' קלד).

21) ברכה לג, יח.

22) במקום מחשבתו של אדם שם הוא נמצא (ראה כתר שם טוב (קה"ת) בהוספות סליח. ושי"ן).

23) ונוגע גם להלכה (רשי' עירובין כו, ב ד"ה חוץ מן המים. שו"ע אדה"ז או"ח סת"ח).

24) אבות פ"ב מ"ב.

25) משלי ג, ו.

26) כי בכא"א צ"ל תורה ומע"ט (אגה"ק שם. ולהעיר מאגה"ק סי"ג (ק"ט, א) לענין ב' המדות (דח"ג). וראה לקמן בפנים.

פון אברהם אבינו האבן (יעדער און) אלע אידן די הוראה ונתינת כח אויף דער עבודה מיטן זולת, מבחוץ: אלע אידן, אויך די וואס עיקר עסקם איז בפנים אין לימוד התורה, זאלן אויך זיי מזמן לזמן ארויסגיין ממקומם און ברענגען קדושה אויך מחוץ לגבול מקום הקדושה: זיי זאלן מפרסם זיין שמו של הקב"ה בכל מקום ומקום, ביז „(הנפש) אשר עשו“, מקרב זיין אידן לה' ולתורתו³², וכמרז"ל „כל העוסק בתורה בלבד כו"³³, און „כל³⁴ האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו אלא תורה וגמ"ח“:

און פון יצחק אבינו נעמט יעדער איד די הוראה און דעם כח אין עבודה בפנים, אז אויך די וואס עיקר עסקם איז בחוץ (צו פארנעמען זיך מיט עניני העולם און דורך דעם) ממשיך זיין קדושה אין עניני העולם (מעשיך ודרכיך), און ברענגען דבר ה' אויך צו אידן וואס זיינען לע"ע רחוקים מה' (ותורתו) — דארפן אויך זיי פון צייט צו צייט זיך אפזונדערן פון דעם חוץ און עוסק זיין בפנים, בתורה, און באופן אז דעמאלט האבן זיי ניט קיין שום דאגות („כאוכלי המן“³⁵) קיין שום אנדערע מחשבות — אין דעם זמן דארף ביי זיי זיין תורתם אומנתם.

אברהם אבינו איז ארויס פון א"י און „אראפגענידערט“ אין מצרים, אין (מיצרים וגבולים פון) חו"ל, און האט בעבודתו אויפגעטאן, אז דארט, און עד"ז נאך פארדעם, זאלן מענטשן אנערקענען און דינען דעם אויבערשטן, האט זיי געבראכט „תחת כנפי השכינה“, כמ"ש „ואת הנפש אשר עשו בחרן“²⁶, וכמסופר בארוכה במדרשי חז"ל²⁷: כל- לות עבודתו איז געווען — „ויקרא שם בשם ה' א-ל עולם“²⁸, ווי די חז"ל זאגן²⁹ אז „התחיל להודיע לעם שאין ראוי לעבוד אלא לאלוקה העולם. . ולקרוא בקול גדול לכל העולם ולהודיעם שיש שם אלוהה אחד ולו ראוי לעבוד והי' מהלך וקורא ומקבץ העם מעיר לעיר ומממלכה לממלכה. . שנאמר ויקרא כו“³⁰, ביז ער האט געפועל'ט אז דער אויבערשטער זאל זיין (נוסף אויף „אלקי השמים“ אויך) „אלקי הארץ“, „שהרגלתיו כפי הבריות“³¹.

יצחק איז אבער ניט ארויס אין חו"ל. ואדרבה, היות ער איז געווען אן „עולה תמימה“ האט ער געדארפט, געמוזט בלייבן אין א"י, און אויך דארט געפינט מען ניט (אויף אזויפיל) אז ער זאל ארויסגיין ממקומו הפרטי און פאר- נעמען זיך מיט אנדערע מבחוץ. והיינו, אז (עיקר) סדר עבודתו איז געווען בפנים.

און פון די צוויי אבות נעמען אידן ביידע קוויים אין עבודה:

32) וכמרז"ל (סנהדרין צט, ב). כל המלמד את בן תבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו שנאמר והנפש אשר עשו בחרן. וראה לקמן בפנים סעיף ז והערה 69.
33) ע"ז יז, ב.
34) יבמות קט, ב. לקו"ת ויקרא ה, א. וראה סה"מ תש"ח ע' 266 — בהערה.
35) כמרז"ל (מכילתא בשלח בתחלתו. שם טז, ד) לא ניתנה התורה (לדרוש) אלא לאוכלי המן.

26) לך יב, ה. פרש"י שם (מביר ספלט).
27) ראה גם ב"ר שם, יד. ת"א ות"י עה"פ.
28) וירא כא, לג.
29) ראה גם סוטה י, סע"א ואילך. ב"ר ספניד. ועוד.
30) רמב"ם הל' ע"ז פ"א ה"ג.
31) פרש"י חיי שרה כד, ז (ע"פ ב"ר פניני, ח).

דער פריערדיקער סדרה³⁹, און דער וואָרט „תולדות“ ברענגט אַרויס דעם תוכן פון דער סדרה.

והיינו, אַז דער תוכן כללי פון דער סדרה איז דער ענין פון „תולדות“ — הולדת בנים, וואָס די הוראה בזה ברוחניות איז, אַז יעדער איד דאַרף אויפֿטאַן דעם ענין פון „תולדות“ ברוחניות — ס'זאַל צוקומען נאָך אַ איד אַ שומר תומצ' דורך מקרב זיין אים לה' ולתורתו, וכמאמר⁴⁰ „כל המלמד בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו“, וואָס דאָס איז דער ענין פון „פרו ורבו“ בעבודה רוחנית⁴¹.

און דאָס איז מרומז אויך בפירשׁ ריש פרשתנו, אַז „תולדות“ באַצײט זיך צו „יעקב ועשו האמורים בפרשה“, ד.ה. „תולדות יצחק“ באַשטייט ניט נאָר פון אַזעלכע וואָס זײַנען אין דער דרגא פון יעקב, נאָר מ'דאַרף פועל זיין, אַז אויך אַזוינע, וואָס געפינען זיך אין אַ מעמד ומצב ע"ד ווי עשו⁴², זאַלן זיי ווערן „האמורים בפרשה“, געהערן צו די „תולדות יצחק“ (וחינוכו — לימוד הפרשׁ שׁיות (תורה) וקיום מצוותיהו) דורכ־ דעם וואָס מ'דערנעענטערט זיי און מ'בריינגט זיי אַריין אין תורה ומצות.

ד. אַבער עפכ״ז פאָדערט זיך ביאור: ווי איז דאָס מתאים עם המבואר לעיל אַז תוכן ואופן עבודת יצחק איז געווען באופן הפכי — זײַן אַפגעזונדערט אין

ג. שׁוין גערעדט כמה פעמים³⁶ בנוגע די שמות הסדרות, אַז (אע״פּ וואָס בפשטות איז דער נאָמען פון יעדער סדרה על שם ההתחלה, אַבער) ווי־באַלד זיי זײַנען נעמען ע״פּ (מנהג ישראל —) תורה [ובפרט ע״פּ תורת הבעשׁט״ב אַז שמו אשר יקראו לו בלה״ק איז מהוה ומח״ ומקיים דעם דבר הנקרא בשם זה], איז מובן, אַז דער נאָמען פון יעדער סדרה בריינגט אַרויס דעם תוכן פון דער גאַנצער סדרה.

אַ ראי' מוכחת אויף דעם³⁸ איז דער־פון וואָס דוקא אונזער סדרה ווערט גע־רופן בשם „תולדות“, בעת אַז אויך פ' נח פאָנגט זיך אַן מיט די ווערטער „אלה תולדות (נח)“: אויב די שמות הסדרות וואָלטן געווען נאָר מצד התחלתם — וואָלט מער מתאים געווען אַז די פריער־דיקע סדרה (נח) זאַל טראָגן דעם נאָמען „תולדות“ (היות דער וואָרט „תולדות“ איז נעענטער צו התחלת הסדרה ווי דער וואָרט „נח“) און די סדרה שלאַחרי (אונזער סדרה, „תולדות“) זאַל אַנגערופן ווערן „יצחק“ (בכדי צו מאַכן אַן אונטערשייד צווישן איר און דער סדרה שלפני).

דערפון וואָס די ערשטע סדרה הייסט מיטן נאָמען „נח“ און דוקא אונזער סדרה ווערט אַנגערופן מיטן נאָמען „תולדות“ איז מוכת, אַז דאָס איז דער־פאַר וואָס דער נאָמען „נח“ (ניט „תולדות“) דריקט אויס דעם תוכן פון

(36) ראה לקוּיש ח״ה ע' 58.

(37) ראה תולדות יעקב יוסף פ' שמות קרוב לסופה. אור תורה להז״מ ד, ג. לקוּיא שלו נח, ד. שער היחוד והאמונה פ״א. ועוד.

(38) ראה לקוּיש שם הערה 10. ושׁני ע' 355.

ועוד.

(39) ראה לקוּיש ח״כ ע' 285 ואילך.

(40) סנהדרין יט, ב. פרשׁי במדבר ג, א.

(41) ראה לקוּיד ח״ד תשמו, א. סה״ש תשא ס״ע.

45 ואילך.

(42) ראה קידושין יח, רע״א.

מצות שנצטוו בני נח, וואס די הלכה איז, ווי אלע עניני הלכה, אן ענין נצחי בכל הזמנים ובכל המקומות, אז די הנהגה הרצויה אינעם אופן קיום המצות פון כל באי העולם (שבע מצות ב"נ) איז ווען דאס ווערט אויף זיי געפועל'ט דורך אידן.

ועפ"ז צריך ביאור ווי וועט אט דער תפקיד פון אידן (בשייכות צו ז' מצות ב"נ) דורכגעפירט ווערן בזמן דלעת'ל בביאת משיח צדקנו — דער רמב"ם פירט טאקע אויס⁴⁶ אז צווישן די ענינים נעלים וואס משיח וועט אויפטאן וועט זיין: "ויתקן"⁴⁷ את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד שנאמר⁴⁸ כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו"⁴⁹ שכם אחד":

די שאלה איז אבער: וויבאלד אז אלע אידן וועלן אויסגעלייזט ווערן פון גלות העמים און וועלן זיך געפינען על אדמתם אין ארץ ישראל — און דער דין איז, אז "בזמן שיד ישראל תקיפה . . . (איז אוי"ה זאלן זיין "אפילו יושב ישיבת עראי או עובר ממקום למקום בסחורה" דארף זיין פריער) שיקבל עליו שבע מצות"⁵⁰ — איז ווי וועט עס זיין אז אידן זיינען מחדש בא די אומות, בא "באי עולם" וועגן די ז' מצות ב"נ?

46 שם ספ"א.

47 כ"ה בדפוסים שלפנינו ד"יתקן" קאי על משיח. אבל בכתי' ודפוסים שלא שלטה בהם בקורת הצנזור בא כאן קטע שנשמט, ואם לא הצליח כו"ו, והתיבות "ויתקן את העולם כו"ו" הן באמצע הענין שם, וכל הדברים האלו (של ישוע הנוצרי) ושל זה הישמעאלי . . . אינן אלא ליישר דרך למלך המשיח ולתקן את העולם כולו כו"ו — וראה שם בסיום לשונו. וראה לקו"ש ח"ח ע' 283. ואכ"מ.

48 צפני' ג, ט.

49 כ"ה ברמב"ם שם. ובכתוב: לעבדו. וראה

לקו"ש חכ"ג ע' 103 הערה 79.

50 רמב"ם הל' ע"ז פ"א ה"ו.

א"י, פאר זיך, כפנים, און ניט אויפ' שטעלן "תולדות" בחוץ, שאינם (דומים ל) "אבות"⁴³, דורך התעסקות מיטן זולת בחוץ.

זאת ועוד: לפ"ז האט די סדרה (וואס רעדט אינגאנצן וועגן ענינו ועבודתו של יצחק) געדארפט הייסן ניט "תולדות", נאר "יצחק", בכדי ארויסצוברענגען יחודו של יצחק, וואס איז באשטאנען (כנ"ל) דוקא אין ניט ארויסגיין לחו"ל צו אויפשטעלן דארט "תולדות", נפשות (ווי עבודת אברהם, ואת הנפש אשר עשו בחרן, כנ"ל).

ועכצ"ל, וויבאלד אז יצחק איז איי-נער פון די ג' אבות, און "אבות" — מכלל דאיכא תולדות"⁴⁴, פון אבות לערנט מען אפ, ווערט "תולדות", איז מובן אז אויך זיין עבודה איז געווען אין אויפשטעלן תולדות.

נאכמער: פון דעם וואס דוקא די סדרה וואס רעדט אינגאנצן וועגן עבודת יצחק (הייבט זיך אן און) ווערט אנגערופן "תולדות", ניט די אנדערע סדרות וואו עס רעדט זיך ענינו של אברהם (ויעקב), איז מוכח אז עיקר ענין ה"תולדות", איז דוקא בא עבודת יצחק נאר מער ווי ע"י עבודת אברהם (ויעקב).

ה. וועט מען דאס פארשטיין בהקדם הביאור אין אופן ההנהגה לעת"ל, וואס דערפון וועט אויך זיין מובן בנוגע לעבודת יצחק, וכנ"ל סוס"א, אז לעת"ל יאמרו ליצחק כי אתה אבינו.

דער רמב"ם פסקינט⁴⁵, "צוה משה מפי הגבורה לכופך את כל באי העולם לקבל

43 ראה לקמן מ"ב. אבות מכלל דאיכא (ענין הפכי) תולדות".

44 ראה ב"ק בתחלתה.

45 הל' מלכים פ"ח ה"י.

ו. עד"ז ומעין זה איז געווען ענינו ועבודתו של יצחק⁵⁵:

יצחק'ס⁵⁶ אופן פון אויפשטעלן תולדות איז געווען ניט דורך גיין „מעיר לעיר ומממלכה לממלכה“ אויף צו מפרסם זיין שמו של הקב"ה בכל מקום ומקום, ווי אברהם (כנ"ל ס"ב), נאָר זייענדיק אויף איין אָרט אין ארץ ישראל, האָט ער צו זיך צוגעצויגן די באי עולם, בדוגמת ווי אָן אבוקה גדולה וואָס ציט צו זיך די ניצוצות כו'⁵⁷.

און דער ענין ווערט אַרויסגעבראַכט אין תוכן הסדרה: בשעת ס'האָט זיך גע-שאַפן אַ מצב פון „ויהי רעב בארץ“ איז געווען „דעתו (של יצחק) לרדת למצרים כמו שירד אביו בימי הרעב“⁵⁸. וויסנדיק דעם „עיקר ששתל אברהם“⁵⁹, אָז דער אויבערשטער איז דער מנהיג העולם און פירט אָן מיט כל הדברים שבעולם, איז פון דעם עיקר וואָס שתל אברהם אביו (וכמו שירד אביו) — האָט יצחק פאַר-שטאַנען (— דעתו) אָז דאָס איז

איז דאָס מובן פון די פסוקים אין ישע"י⁶⁰ בנוגע דער גאולה: „והי' באח-רית הימים נכון יהי' הר בית ה' בראש ההרים... ונהרו אליו כל הגוים והלכו עמם רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלקי יעקב ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו כי מציון תצא תורה... ושפט בין הגוים גו' וכתתו חרבותם גו' בית יעקב לכו ונלכה באור ה'“.

ד.ה. דאָס וואָס לעת"ל וועלן אויך אוה"ע לערנען די דרכי הוי' און דינען דעם אויבערשטן, וועט ניט קומען דורך דעם וואָס אידן וועלן אַרויסגיין פון ארצם הקדושה לחו"ל צו די גוים ועמים בכדי דאָס צו פועל זיין ביי זיי, נאָר היות אָז דער מעמד ומצב פון אידן, ארץ ישראל וביהמ"ק, וועט דעמאָלט זיין בתכלית המעלה והשלמות, דער „אור ה'“ וועט דאַרטן לייכטן בגילוי לעין כל חי, וועט דאָס בדרך ממילא פועל זיין⁶¹ אויף גוים ועמים רבים שבכל העולם ביז אָז „ונהרו אליו כל הגוים והלכו עמם רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה'“ ויורנו מדרכיו גו'“.

קומט אויס, אָז לעת"ל וועלן אידן ניט (דאַרפן) אַרויסגיין לחוץ צו פאַרנעמען זיך מיט „כל באי העולם“, נאָר זיי וועלן זיין „פנויין בתורה וחכמתה“ — יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישגו דעת בוראם כפי כח האדם⁶²; און פונדעסטוועגן וועלן אידן משפיע זיין אויף די אומות, אָז זיי אליין וועלן דערוועקט ווערן און „והלכו“ און זאָגן „לכו ונלכה באור ה'“⁶³.

(55) בפרטיות, המבואר בהפסוקים דישיע' שם — שייך למדריגות יעקב, וכמו שאמרו רז"ל (פסחים פח, א — עה"פ) לא כאברהם כו' אלא כיעקב שקראו בית (וראה בארוכה לקו"ש חטי"ו ע' 240 ואילך). אבל בכללות — ה"ז שייך למדריגת יצחק.

(56) תוכן ההפך ש"ו עבודת אברהם לעבודת יצחק המבואר בפנים — הוא מיוסד ובהתאם להמבואר בדרושי חסידות דעבודת אברהם היא בדרך מלמעלה למטה ועבודת יצחק מלמטה למעלה. וראה בארוכה לקו"ש שם ע' 194 ואילך. וש"נ.

(57) ראה לקו"ת במדבר ד, א. וראה בארוכה סה"מ תרנ"ט (ע' קסב ואילך). סה"מ תש"ד (ע' 106 ואילך) ועוד — ע"ד ב' אופני כירור (שבלקו"ת שם), בדרך מלחמה ובדרך מנוחה.

(58) ל' רש"י פרשתנו כו, ב. וראה גם רמב"ן שם, א.

(59) ל' הרמב"ם הל' ע"ז ספ"א.

(51) ב, ב ואילך.

(52) ראה עד"ז תניא ספ"ז.

(53) לשון הרמב"ם הל' מלכים ספ"ב (היד"ה) — בנוגע הזמן דלעת"ל.

(54) ראה פרש"י ישע"י שם, ה. תניא שם.

אלי גו" דערמיט וואָס „ראו ראינו" כי ה' ה' עמד ונאמר תהי נא אלה בינו-תינו בינינו וביניך גו"67.

און ס'איז מובן, אז בשעת זיי האָבן געזען אז „ה' ה' עמד" — ובפרט ווען דאָס האָט זיי מעורר געווען ביז אז אבי-מלך הלך אליו, גיין און קומען צו יצחק'ן און מיט אים כורת זיין א ברית — האָט דאָס גע'פועל'ט אז זיי זאָלן זיך פירן בהתאם מיט דעם רצון פון יצחק אבינו.

ז. עפ"ז איז מובן וואָס דוקא די סדרה, וואו עס רעדט זיך וועגן עבודת יצחק⁶⁸, ווערט אנגערוּפּן בשם „תולדות" (און ניט די סדרות וואו עס רעדט זיך וועגן עבודת אברהם (ויעקב)):

בשעת די עבודה איז באופן אז מען נידערט אַראָפּ און מ'טוט אויף חוץ לתחום הקדושה, ע"ד ווי עבודת אברהם, דעמאָלט איז ניט מודגש אויף אזויפיל אז דאָס זיינען זיינע „תולדות". אין הכי נמי אז דאָס איז „הנפש אשר עשו", זיינע אָן עשי, ס'איז אָבער ניט „כאילו ילדו"⁶⁹ תולדות;

„תולדות" איז מדגיש אז זיי זיינען בדומה להאב⁷⁰, מכלל ד(אבות) איכא תולדות, און דאָס איז דוקא סוג עבודה של יצחק, וואָס ער שטייט במקומו און

בהשגחה ובכוונה פרטית פון דעם אויבערשטן, אז ער זאָל אַרויסגיין פון ארץ ישראל אין חו"ל און דאָרט מפרסם ומגלה זיין שמו של הקב"ה — אזוי ווי אביו אברהם האָט געטאָן בזמנו, ווען ס'איז געווען⁶⁰ א רעב בארץ.

אויף דעם האָט אים דער אויבער-שטער געזאָגט: „אל תרד מצרימה . . שכון בארץ", ווי רז"ל⁶¹ טייטשן „שכן את השכינה בארץ", אז זיין אופן העבר-דה פון מגלה זיין שמו של הקב"ה איז ניט דורך אַראָפּנידערן אין חו"ל, ביז אין מצרים ערות הארץ, נאָר דורך „שכן את השכינה בארץ" — און עפ"ז וועט שמו של הקב"ה אַנקומען צו כל באי עולם.

און אזוי ווערט טאַקע דערציילט ווייטער אין דער פרשה (בהמשך הענין) וועגן דעם זמן וואָס יצחק איז געווען אין גר: „ויגדל האיש וילך הלך וגדל עד כי גדל מאוד" — „שהיו אומרים זבל פרותיו של יצחק ולא כספו וזהבו של אבימלך"⁶²;

ובמיוחד איז דאָס מודגש אינעם המשך פון די ווייטערדיקע פסוקים — אז פריער⁶³ האָט אבימלך געזאָגט צו יצחק'ן „לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד"⁶⁴; אָבער נאָכדעם ווי יצחק האָט דאָרט געבויט אַ מזבח און „ויקרא בשם ה' גו"⁶⁵, דערציילט די תורה, אז „אבי-מלך הלך אליו מגרר ואחוזת מרעהו ופיכל שר צבאו" און אז זיי האָבן פאָר-ענטפערט יצחק'ס שאלה „מדוע באתם

66) לא שיצחק דיבר עמהם עדיז.

67) שם, כ"כח.

68) שהרי בפי' וירא וחי'ש ענינו של יצחק שבהם הם פרטים בהסיפור (וענינו) של אברהם. ומכשי' בפרשיות שלאח'זי שבהו רק נזכר יצחק.

69) ועפ"ז יליב החילוק דב' מאמרי רז"ל הנ"ל (בסנהדרין). בכל המלמד כו' — כאילו עשאו' (שבהערה 32) או „כאילו ילדו" (לעיל ס"ג, וש"נ).

70) להעיר מב'ק בתחלתה. תולדותיהם כיוצא

בה'.

60) לך יב. י.

61) ביר פס"ד, ג.

62) פרשתנו, יג ובפרשי' שם (מביר שם, ז).

63) להעיר מרמב"ז שבהערה 10.

64) כו, טז.

65) שם, כה.

של תורה והלכה (ותפלה) — אז נוסף לזה וואס אויך זיי דארפן ארויסגיין מזמן לזמן פון זייערע ד' אמות אויף מקרב זיין אידן לה' ולתורתו, כנ"ל, דארף אויך אין זייער עבודה פון עסק התורה והתפלה זיך אנהערן אז דאס איז פארבונדן מיט אויפמאכן „תולדות“ צו דעם אויבערשטן, דער ללמוד דארף זיין ע"מ ללמד, וואס דעמאלט זיינען די תולדות ווי עס באדארף צו זיין, כנ"ל.

און ע"י עבודה זו, צו אויפשטעלן תולדות לה' ולתורתו אין דעם אופן העבודה וואס (מ'לערנט, ביז —) מ'נעמט פון יצחק אבינו, איז מען נאך מער ממהר דעם זמן ווען „יאמרו ליצחק כי אתה אבינו“, די גאולה האמיתית והשלימה, ואז ימלא שחוק פיננו⁷³.

על ידי עבודה זו איז מען גורם דעם שלימות'דיקן צחוק ותענוג למעלה⁷⁴, און פון דעם צחוק ותענוג שלמעלה, קומט אראפ אויך למטה, „אז“ (דע' מאלט), וטועמ' חיים זכו נאך פריער „בע"ש⁷⁵, ביז אז בא' יעדן אידן הערט זיך אן בגילוי דער תענוג הבורא,

כי⁷⁶ מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים.

(משיחות ליל ב' דחגה"ס — תשמ"ג.)

תשמ"ה, ש"פ תולדות תשמ"ה)

הויבט אויף באי עולם למקומו ומדרי-גתו, וואס דורך דעם ווערן זיי „תולדות“ — בדומה להאב⁷⁷.

ח. און דאס איז די הוראה נצחית פון עבודת יצחק, וואס איז מרומז אין שם הסדרה — „תולדות“:

דאס וואס (אויך) די מארי עובדין טבין — וואס זייער עבודה תמידית איז צו מפרסם זיין שמו של הקב"ה בלכתם ממקום למקום און אויפשטעלן תולדות לה' ולתורתו — דארפן מזמן לזמן שטיין אין א מצב פון עבודה בפנים, פון לימוד התורה נגלה ופנימיות התורה אין אז אופן פון תורתו אומנתו,

מיינט דאס ניט אז זיי טרעטן דער-מיט אפ ח"ו פון זייער שליחות (צו מקרב זיין אידן לה' ולתורתו), נאר אדרבה, דאס איז א חלק עיקרי אין דער עבודה.

ווארום נוסף לזה וואס מצד דעם וואס יעדער איד האט די אבות, בחי' יצחק שבנפשו, איז דא בא' אים דער כח אז זיין עבודה בפנים זאל האבן א ווירקונג אויף חלקו בעולם, כולל אויך אויף די אידן וועלכע זיינען (ע"פ תורה) אונטער זיין השפעה וכיו"ב — איז דורך דעם שטעלט ער אויף אמת' „תולדות“, אז נוסף אז ער פועל'ט אויף זיי דעם „(אשר) עשו“, און ער איז זיי מכניס תחת כנפי השכינה, ווערט אויך דער ענין פון „(כאילו) ילדו“, זיינע „תולדות“ כיוצא בו⁷⁸, בדומה להאב, המשפיע.

ועד"ז איז די הוראה צו יושבי אהל⁷⁹ וואס כל עיקר עסקם איז אין ד' אמות

(73) תהלים ככו, ב. ברכות לא, א.

(74) ראה תרי"א ותרי"ח שנשמנו לעיל הערה 16.

(75) פעי"ח ש"יח רפ"ג. שער הכוונות ענין טבילת

ע"ש. מג"א (ושו"ע אדה"ז) אר"ח סר"ג סוסק"א (ס"ח).

(76) ישע"י יא, ט. רמב"ם בסיום וחותם הל'

מלכים ומלחמותיהם (וספרו בכלל).

(71) וראה לקו"ש שם ע' 196 ואילך.

(72) וראה לקו"ש ח"ז ע' 307 ואילך. וש"נ.

Page 5

ויש לומר

The gemara relates that לע"ל the Yidden will request of Yitzchak that he daven for them and the Yidden will say "כי אתה אבינו". The Rebbe explains that specifically Yitzchak is connected with coming back to Eretz Yisroel, since 1) when Moshiach comes we will be "complete" — just like Yitzchak was. 2) We will therefore return to Eretz Yisroel, just as Yitzchak never left.

וויבאלד

The gemara says אין קורין אבות — "We only refer (in davening) to three people as 'fathers' to all the yidden." In Torah Or, the Alter rebbe explains

that the "bechina" and maalah of each of the shevatim applies only to his descendants, but the maalah and koach of each of the Avos is connected with each and every Yid in every generation.

Page 7

והיינו

Based on its name, the הוראה of Parshas Toldos is the need for each person to work to bring others closer to Hashem and His Torah, including those who are like "Esav." This is the spiritual meaning of תולדות. The question, as the Rebbe asks in the next se'if, is that this contradicts what we explained earlier: that Yitzchak's avoda was all about staying in Eretz Yisroel and not working with those not on such a level.

Page 4

That שאירע-
occurred
מארעות-
Occurrences
Happen טרעפן-
Passed איבערגעגעבן-
down
Appeared באוויזן-
At first אויבנאויף-
glance
Happy צופרידן-
Relaxed רואיג-
Return אומקערן-

Page 5

Demand תובע-
לעת"ל = לעתיד לבוא
Be seen אנזען-
Current דריקן-
פאנאנאגערגעטיילט-
Divided
Entirely אינגאנצען-
איבערגעגעבן-
Dedicated

Page 6

אראפגענידערט-
Lowered himself
אויפגעטאן-
Accomplished
אנערקענען-
Recognize
דינען-
Serve
He made שהרגלתיו-
them used to

געמוזט-
Had to
ארויסגיין-
Go out
פארנעמען-
Busy
themselves
אפזונדערן-
Separate

Page 7

פאנגט זיך אן-
Starts
טראגן-
Carry
אונטערשייד-
Difference
דריקט אויס-
Expresses
אויפטאן-
Accomplish

ילדו-
Gave birth to
him
באשטייט
Consists
געהערן-
Belong
מ'דערנענטערט-
We
bring closer

Page 8

אינגאנצען-
Totally
ארויסצוברענגען-
Bring out
באשטאנען-
Consists
of
דורכגעפירט
Carried
out
אויסגעלייזט-
Redeemed
געפינען-
Find

Page 9

וּכְתָתוּ הַרְבוּתָם-
they
will beat their
swords [into

[plowshares

לייכטן-
Shine

פארנעמען-
Busy
ourselves

דערוועקט-
Awakened

צוגעצויגען-
Drawn to

ארויסגעבראכט-
Brought out

געשאפן-
Created

וויסנדיק-
Knowing

Page 10

ארויסגיין-
Go out

אראפנידערן-
Lowering oneself

The ווייטערדיקע-
further

נאכדעם-
After
גיין-
Go

קומען-
Come

אזויפיל-
So much

אזויפיל-
So much

אזויפיל-
So much

Page 11

אומנתו-
His trade

טרעטן-
Walking
away

ווירקונג-
Effect
אנהערן-
Recognizable

פארבונדן-
Connected

אויפמאכן-
To make

בע"ש = בערב שבת

מוקדש לחיזוק ההתקשרות
לנשיאנו כ"ק אדמו"ר זי"ע